

Onderzoek Stationsgebied Lelystad

Opdracht: een nieuw kunstwerk voor een nieuw plein

Het plein voor Station Lelystad Centrum gaat op de schop. Het vernieuwde plein aan de voorkant wordt het visitekaartje van de stad. Lelystedelingen vertrekken van of gaan naar huis, bezoekers komen aan of gaan weer weg.

West 8 maakte een prachtig plan waarin voetgangers, fietsers, auto's en bussen hun eigen plek hebben en waar de route van het station de stad in meteen al de stad markeert.

Een uitgelezen kans voor de gemeente om hier meteen de juiste sfeer te creëren en dat wat typisch voor Lelystad is te laten zien.

De gemeente vroeg Mothership om vanuit hun expertise een voorstel te doen voor een kunstwerk op het nieuwe plein. Een kunstwerk dat een stevige plaats inneemt en dat de ziel van Lelystad treft. Dat past bij de Lelystedeling en dat gasten verwelkomt.

Deze opdracht valt uiteen in meerdere fasen. De eerste fase, waar dit voorstel in thuis hoort, is opgedeeld in een a- en een b-fase: het concept en een selectie van kunstenaars. Dit plan is de afronding van de fase 1A, waarin we uitleggen hoe we zijn gekomen tot het voorliggende concept en welke kunstenaars daar volgens ons bij passen.

Stappen Fase 1A

Ter oriëntatie van de situatie is onderzoek gedaan naar het verhaal van Lelystad. We lazten ons in, bezochten uiteraard uitvoerig de locatie en het omringende gebied, voerden gesprekken met stakeholders, de ontwerpers van het plein en anderen die ons zouden kunnen helpen in onze zoektocht naar dat wat Lelystad eigen is, wat de inwoners typeert.

Want daar moet het over gaan: wat laat je van de stad zien, daar op het plein? Welke boodschap geeft het plein aan de inwoners en de bezoekers?

Na het vergaren van al deze informatie kwam uit de verzameling van gegevens een gemene deler naar voren die iets zei over de stad en de Lelystedeling. Hieruit destilleerden we een omschrijving die de ziel van Lelystad raakt en een basis is voor het karakter dat het nieuwe kunstwerk moet hebben om daar een eigen plaats in te gaan nemen.

Vanuit deze omschrijving zochten we naar kunstenaars die hierbij passen. Kunstenaars waarvan we weten dat ze in staat zijn om het beeld te maken dat het plein verdient.

Situatieschets

Het plein voor het station is een belangrijke plek, zowel voor bewoners als voor bezoekers. En zoals bij de meeste stationspleinen het geval is, past ook hier de inrichting niet meer goed bij de huidige tijdgeest. Het gebouw zelf is typerend voor de jaren 80 waarin het gebouwd werd; veel glas en staal met één overheersende kleur. Hetzelfde zie je bij andere stations, zoals bijvoorbeeld in Almere, de stad waarmee Lelystad vaak vergeleken wordt vanwege de ontstaans-geschiedenis.

Vanuit de voorkant van het station loop je direct het centrum van de stad in. Als je er nu bent, is het vooral erg stenig en druk met bussen, fietsen en auto's. Veel bewegingen recht voor de deur. Eén ding valt echt op: het kunstwerk dat langs het voetgangerspad staat, een grote stalen 'krul'. Bij nader onderzoek blijkt het een werk te zijn van de bekende Nederlandse kunstenaar André Volten, waarover later meer.

De opvallende veranderingen aan het plein zoals het gaat worden zijn het verplaatsen van het busstation en de auto's verder weg van de ingang, de intensieve vergroening en de aandacht voor gebruikers (voetgangers en fietser). Door de inrichting van het centrale looppad met verhoogde zijranden ontstaan zitplaatsen. Even rusthouden onderweg of even bijpraten met iemand die je toevallig tegenkomt.

De vergroening wordt weelderig, met veel meer-stammige berken voor kleur en verkoeling.

Kunstwerken: Volten, Mulder en De Vries

In en om het station bevinden zich drie kunstwerken: een sculptuur van Jan Jacobs Mulder, bekend als de Gelede Pagode in het station, een kunstwerk van Auke de Vries bij de entree van het gerechtsgebouw en een werk van André Volten op het stationsplein. Deze werken passen alle drie in de abstractie en zakelijkheid van de architectuur in Lelystad, overeenkomstig het tijdsbeeld.

Voor het nieuwe beeld is het werk van Volten het meest belangrijk. Het neemt een prominente plaats in op het plein waar ook de nieuwe sculptuur zal komen. De bekende abstract geometrisch stijl van André Volten is duidelijk herkenbaar in dit beeld. Het werk bestaat – analyserend – uit een groot gebaar waarbij de twee uiteinden recht zijn en verbonden worden door een horizontale cirkel, een grote beweging met een vlakke waterspiegel. De verwijzing naar de oorsprong van Lelystad, ontruikt aan het water, is duidelijk. De voor Volten typerende materiaalkeuze (staal) past bij het station en de bouwstijl in Lelystad. Het spel van licht en schaduw maakt het werk beweeglijker dan het lijkt: door de wijze waarop de zon valt en de wolken drijven heeft het beeld steeds een andere belichting en lijkt et bijna uit zichzelf te veranderen.

Oorspronkelijk stond het beeld veel vrijer in de ruimte doordat er minder gebouwen in de omgeving stonden. De blik van de krul tegen een open hemel die het werk zo mooi deed uitkomen is dan ook niet meer zo duidelijk zichtbaar.

Toch is het onverbrekkelijk verbonden met het station en in het ontwerp van West8 heeft het beeld dan ook zijn eigen plaats behouden.

De titel van het werk is 'Gastvrijheid'. Een mooi gebaar als je uit het station komt en kenmerkend voor Lelystad. Toch?

Waar staat Lelystad voor? Wat is het karakter van haar inwoners?

Uit onze analyse en de ontmoetingen met stakeholders, ontwerpers en Lelystedelingen hebben we ons een beeld gevormd van de stad en haar bewoners. Dit is het uitgangspunt geworden voor ons concept. De geschiedenis en de ligging van Lelystad zijn bepalend voor het karakter van de stad en daarmee voor de mentaliteit van haar bewoners. Want wie gaat er in een stad wonen op land dat gewonnen is op de zee? Mensen **die durven**, mensen die zin hebben in iets nieuws, die **niet bang zijn voor een uitdaging**. **Doorzetters. Innovatievelingen.**

De stad is **jong**, want is pas bewoond sinds pas in 1967. Lelystad is gebouwd op drooggelegde polders van het IJsselmeer, zo'n typisch Nederlandse onderneming. Een stad zonder geschiedenis; hoe ga je daar mee om?

De eerste mensen die er kwamen wonen wisten één ding zeker: **'We moeten het samen doen'**. De hele stad moest nog uitgevonden worden, zowel fysiek als sociaal. Er was geen netwerk om op terug te vallen, geen groep waarbij je je aan kon sluiten. Met **vastberadenheid** hebben deze pioniers een gemeenschap uit de klei getrokken.

Lelystad is bij uitstek een stad die gemaakt is door de mensen die er wonen. Dat geldt in principe natuurlijk voor iedere stad, maar er zijn maar weinig steden die zo jong en uitzonderlijk van karakter zijn. Juist de uitdagingen die de Lelystedelingen moesten aangaan hebben hen **verbonden**. Zo is er een sterke **gemeenschapszin** ontstaan, met een bloeiend verenigingsleven.

Omdat de stad is samengesteld uit mensen die uit alle windhoeken naar Lelystad zijn gekomen is het een opvallend **divers gezelschap**. Als de **smeltkroes** die het is, is de samenleving er **open en ruimdenkend**. Voor iedereen is ruimte. Dat komt ook voort uit een **gezonde nieuwsgierigheid naar iedere nieuweling**, naar alles dat nieuw is. Lelystedelingen kun je dan ook rustig omschrijven als **gastvrij**.

Logisch dat de inwoners van Lelystad trots zijn. Het zijn pioniers, met alle eigenschappen van dien. De stad vraagt **vastberadenheid en flexibiliteit** van ze, en die hebben ze getoond. Trotse Lelystedelingen laten dan ook graag hun stad zien. **Gastvrijheid staat hoog in het vaandel**.

Karakter en locatie kunstwerk

Bij deze stad mag het nieuwe kunstwerk passen, deze mensen mag het vertegenwoordigen. Met een gevoel van trots op dit lommerijke, heldere plein worden bezoekers welkom geheten op een open en vriendelijke manier. Uitnodigend om verder te gaan en te ontdekken. Dat wat zo past bij de stad die nog jong, alert en veerkrachtig is: een actueel kunstwerk met allure!

Omdat het hele plein een betere verblijfskwaliteit krijgt is er meer ruimte en aandacht voor de gebruikers. Dat wil het nieuwe kunstwerk benadrukken door uitnodigend te zijn. De typering voor het nieuwe kunstwerk is dan ook: verwelkomend voor iedereen, actueel, opwekkend, positief, gastvrij, nieuw. Anders. Het beeld wil bezoekers met een welkomsgebaar de stad intrekken, en wil inwoners die weggaan uitzwaaien.

Tegelijkertijd moet het werk zich verhouden tot zijn omgeving, het plein en de kunstwerken. Het door Mothership gewenste en voorgestelde kunstwerk verschilt met de drie beelden in en om het station. Het beoogt een veel realistischere uitstraling te hebben, passend bij de mensen in de stad, niet meer refererend aan de architectuur zoals de werken van Volten, Mulder en de Vries wel waren.

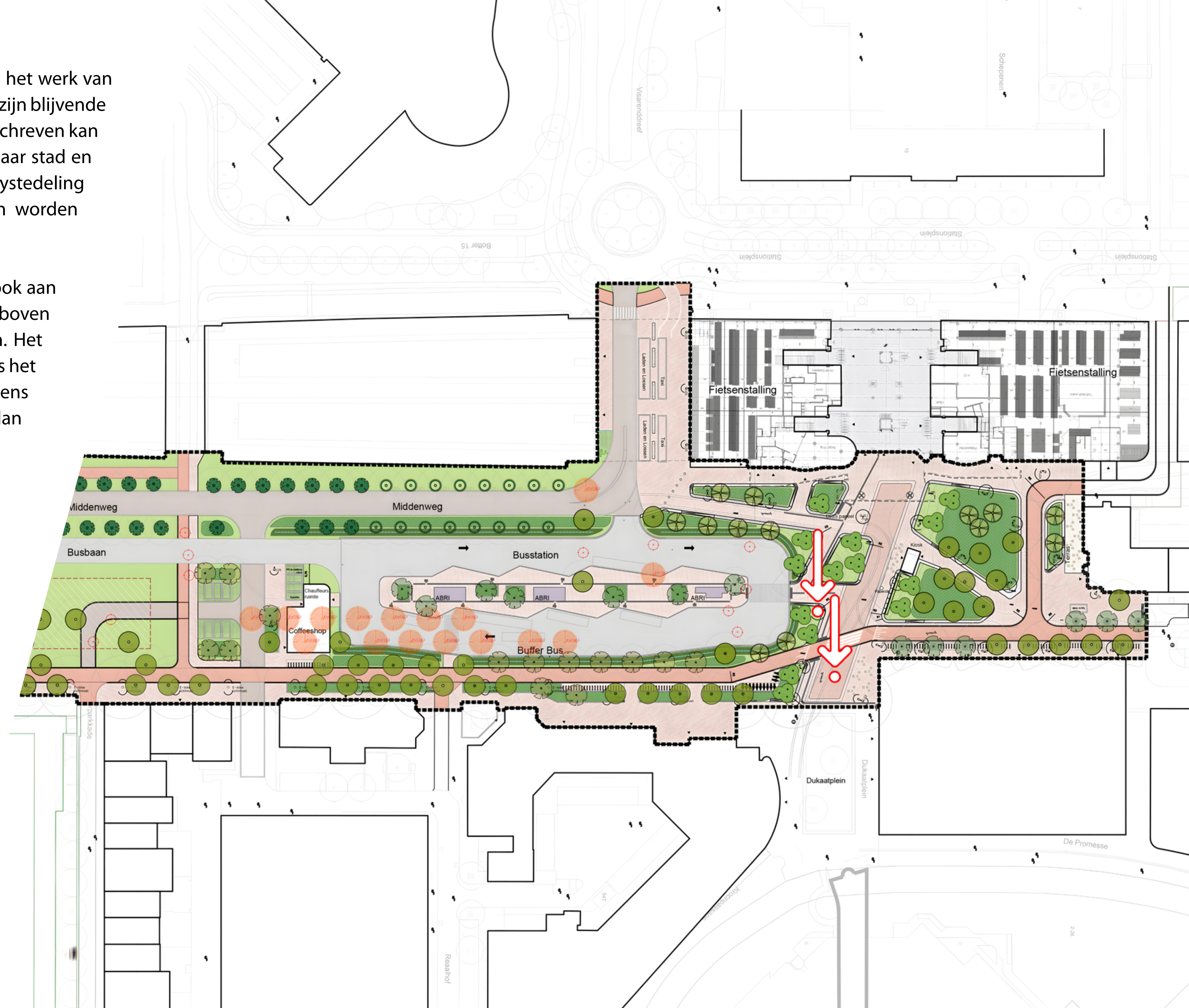

Wel willen we het nieuwe kunstwerk in interactie laten gaan met het werk van Andre Volten, gezien zijn imposante aanwezigheid op het plein en zijn blijvende status als icoon voor het plein. Maar waar het werk van Volten omschreven kan worden als abstract en formeel, met een betekenis die verwijst naar stad en land, staat in Motherships concept juist die mens centraal. De Lelystedeling met haar/zijn eigen karakter en de nieuwsgierige gast; beiden worden omarmt.

Het werk moet zich dus niet alleen relateren aan mensen, maar ook aan het beeld van Volten. In de nieuwe inrichting torent dit beeld uit boven de groenpartijen, maar wordt het ook omgeven door zitplekken. Het nieuwe beeld wil zich verbinden met het werk van Volten, net zoals het dat met de passanten wil. Daarom zien wij als ideale locatie eveneens een plek langs het doorgaande pad voor voetgangers, maar dan verderaf van het stadion en aan de andere kant van dat pad.

Komend uit het station ziet publiek dan beide beelden voor zich, het beeld van Volten wat dichterbij het gebouw waaraan het gerelateerd is en verder weg het nieuwe werk dat zich meer tot de mensen verhoudt en dat mensen als het ware de stad in begeleidt. Waar Volten krachtige abstractie gebruikt met een groot verhaal en zich relateert aan de omringende architectuur, zo zal het nieuwe beeld realistisch zijn, zodat mensen zich ertoe kunnen verhouden. Beide gastvrij!

Optimaal? Een beeld waarmee mensen zich verbonden kunnen voelen, waar ze naast willen gaan zitten, mee op de foto willen, waar ze trots op kunnen zijn omdat het iets zegt over hén. Een kunstwerk dat interactie aangaat met passanten, hen even om hun tijd vraagt. Met humor en warmte.

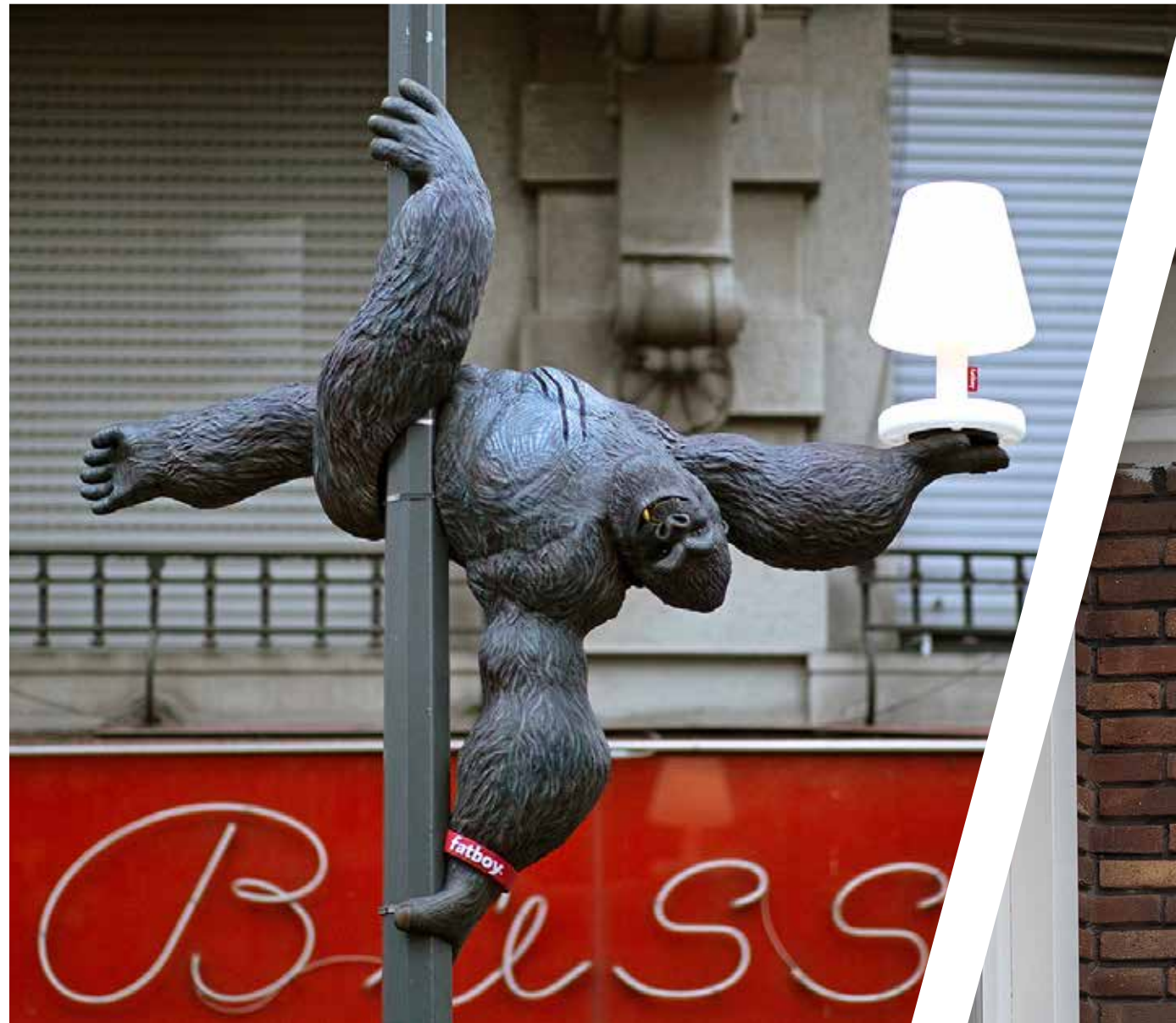
Kunstenaars

Vanuit dit concept komen de volgende ideeën bovendrijven over de soort kunstwerken die passen bij deze opdracht.

Deze zijn onderverdeeld in onderstaande categorieën;

- **Humoristisch**
- **Realistisch**
- **Menselijke Maat**
- **Instagrammable**
- **Toegankelijk**

Humoristisch

Realistisch

Menselijke Maat

Instagrammable

Toegankelijk

Kleurrijk

Indrukwekkend

Gesprekken met stakeholders

Dit document is samengesteld naar aanleiding van gesprekken met de volgende stakeholders;

Naam	Organisatie	Functie
Jan vd Meer	Gemeente Lelystad	Stedenbouwkundig ontwerper
Pim Gores	Gemeente Lelystad	Strateeg Marketing & Communicatie
Eric Pul	Gemeente Lelystad	Beleidsmedewerker (Cultuur, monumenten)
Eric Hiel	Gemeente Lelystad	Projectmanager
Celine Suen	Gemeente Lelystad	Omgevingsmanager Stationsgebied
Jeroen Wildvank	Gemeente Lelystad	Senior Accountmanager Stadshart
Marloes Sonsma	Re-publiek	Opsteller Actieplan Stadshart Lelystad
Martin Biewenga	West8	Stedenbouwkundig ontwerper
Marten Post	iClicks	CEO, ondernemer Stationsplein
Barry Porsius	City Marketing Lelystad	Directeur
Bart Schultz	Batavialand	Prof. Emeritus polders

Daarbij heeft Jeroen op straat met zo’n 15 personen gesproken.

© Alle rechten van dit conceptplan berusten bij Mothership.
Alle voorstellen in dit plan vallen onder het auteursrecht
en copyrights van Mothership.

24 januari 2024